

УДК 340.12 : 343.8 : 17.022.1

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-5\(35\)-634-648](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-5(35)-634-648)

Горелова Вероніка Юріївна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових і гуманітарних наук, Таврійський Національний Університет імені В.І. Вернадського, Навчально-науковий гуманітарний інститут, Кафедра державно-правових і гуманітарних наук, м. Київ, тел.: (050) 527-04-40, <https://orcid.org/0000-0001-6536-2422>

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА ЩОДО КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ МОРАЛЬНИХ ЗАСАД В РОБОТІ ПОЛІЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена аналізу правових позицій Європейського суду з прав людини щодо моральних засад у діяльності поліції, зокрема у контексті захисту прав людини та запобігання аморальній поведінці правоохоронців. У статті обґрунтовується необхідність гармонізації національного законодавства України з міжнародними стандартами, що впливають із практики ЄСПЛ. Наголошено, що ключовим аспектом є дотримання принципів гідності, професійної етики та законності у роботі поліції. Звертається увага на те, що порушення прав людини, такі як катування, нелюдське поводження чи незаконне застосування сили, суперечать не лише Конвенції про захист прав людини, але й підривають довіру громадськості до правоохоронних органів. Зазначається необхідність впровадження чітких механізмів контролю та нагляду за дотриманням моральних стандартів у поліцейській діяльності. Зокрема, акцент робиться на важливості відеофіксації, регулярного навчання працівників поліції етичним нормам та створення ефективних інструментів реагування на порушення. Обґрунтовується висновок, що системні зміни у підході до моральних засад у роботі поліції є запорукою побудови правової держави, де безпека та захист прав людини є пріоритетами. Важливим аспектом дослідження є аналіз практики ЄСПЛ, яка демонструє, що навіть дії, що не супроводжуються фізичним насильством, але спричиняють психологічні страждання або принижують гідність, можуть бути визнані порушеннями статті 3 Конвенції. Це підкреслює необхідність переосмислення критеріїв оцінки поведінки правоохоронців, зокрема з урахуванням таких факторів, як вік, стан здоров'я та психоемоційний стан потерпілих. Крім того, у статті підкреслюється роль громадянського суспільства та неурядових організацій у моніторингу дотримання прав людини правоохоронними органами. Висвітлюється важливість відкритості та прозорості у роботі поліції, що сприяє

відновленню довіри громадян до державних інституцій. Узагальнюючи, можна стверджувати, що інтеграція міжнародних стандартів у національну правову систему та їх практична реалізація є ключовими кроками на шляху до створення ефективної та гуманної правоохоронної системи.

Ключові слова: мораль, поліція, демократична держава, безпека, захист прав людини, національна поліція України.

Horielova Veronika Yuriyivna PhD in Law Associate Professor, Associate Professor of the Department, State Law and Humanities V.I. Vernadsky Taurida National University, Educational and Scientific Institute of Humanities, tel.: (050) 527-04-40, <https://orcid.org/0000-0001-6536-2422>

LEGAL POSITIONS OF THE EUROPEAN COMMUNITY ON THE CONCEPTUAL PROVISIONS OF MORAL PRINCIPLES IN POLICE WORK

Abstract. The article analyses the legal positions of the European Court of Human Rights on moral principles in police activities, in particular in the context of human rights protection and prevention of immoral behaviour of law enforcement officers. The article substantiates the need for harmonisation of Ukraine's national legislation with international standards arising from the ECHR case law. It is emphasised that the key aspect is the observance of the principles of dignity, professional ethics and legality in police work. It is noted that human rights violations, such as torture, inhuman treatment or unlawful use of force, contravene not only the Convention for the Protection of Human Rights, but also undermine public confidence in law enforcement agencies. The author points out the need to introduce clear mechanisms for monitoring and supervising compliance with moral standards in police activities. In particular, the emphasis is on the importance of video recording, regular training of police officers in ethical standards and the creation of effective tools for responding to violations. The author concludes that systemic changes in the approach to moral principles in police work are the key to building a state governed by the rule of law, where security and protection of human rights are priorities. An important aspect of the study is the analysis of the ECHR case law, which demonstrates that even actions that are not accompanied by physical violence but cause psychological suffering or degradation can be recognised as violations of Article 3 of the Convention. This underlines the need to rethink the criteria for assessing the behaviour of law enforcement officers, in particular, taking into account factors such as age, health and psycho-emotional state of victims. The article also emphasises the role of civil society and non-governmental organisations in monitoring the observance of human rights by law enforcement agencies. The article highlights the importance of openness and

transparency in the work of the police, which helps to restore public trust in state institutions. To summarise, the integration of international standards into the national legal system and their practical implementation are key steps towards creating an effective and humane law enforcement system.

Keywords: morality, police, democratic state, security, human rights protection, national police of Ukraine

Постановка проблеми. Комітет експертів ООН проти катувань у 2020 висловив стурбованість з приводу великої кількості повідомлень про застосування жорстокого поводження с затриманими та значне збільшення смертності і самогубств у місцях позбавлення волі протягом останнього року. Не дивлячись на впровадження національною поліцією України системи «Custody Records», що застосовується у всіх ізоляторах тимчасового тримання та відділеннях поліції з метою забезпечення прав людини та прозорість дій правоохоронців, порушення не зникають. Це пояснюється, зокрема тим, що концептуальні положення моральних засад у діяльності поліції, що закріплені у чинному законодавстві України мають хаотичний характер та не мають чіткої ієрархії, а відсутність чіткого порядку та місця різних моральних цінностей у системі правоохоронної діяльності ускладнює їхню реалізацію. Відзначається лише динамічність у реагуванні на конкретні форми аморальної поведінки поліцейських, які потребують правового врегулювання. Приналежно, практика Європейського суду з прав людини у справах про незаконне поводження поліцейськими з людиною є надзвичайно цінною для вдосконалення української правової системи, захисту прав людини та реформи поліції, адже вона чітко формує, що вважається аморальним, нелюдським або принизливим поводженням, і які дії з боку правоохоронців є неприпустимими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження підкреслюють зростаючий інтерес до моральних основ поліції в демократичному суспільстві, особливо в контексті європейських правових стандартів та прав людини (Бессон, 2021; Пірс і Сармієнто, 2020). Моральне знецінення особи поліцією розглядається як латентне порушення прав людини (Звіт про основні права, 2022), а неурядові організації (Міжнародна Амністія, 2023; Харківська правозахисна група, 2022) розширюють розуміння моральної шкоди. Стаття зосереджується на концептуальному осмисленні гідності як морального критерію для поліцейських, досліджуючи межі між правовим і моральним, особливо щодо психологічного насильства (Моубрей., 2021; ПАСЕ, 2024) та правової відповідальності за аморальні дії. Аналіз практики ЄСПЛ (2019–2024), зокрема справ «Буйїд проти Бельгії» (2023) та «Ель-Асмар проти Данії» (2023), демонструє зв'язок між моральним осудом та юридичною кваліфікацією приниження гідності. Аналіз українських справ («Мельник проти України»,

«Охріменко проти України», «Вергельський проти України») підтверджує системність проблеми.

Метою статті є дослідження важливих аспектів практики Європейського суду з прав людини, що надає можливість розуміти сучасні вимоги цивілізованого суспільства до вимог моральної поведінки працівників поліції з огляду на визнання порушень Конвенції з прав людини.

Виклад основного матеріалу.

Основними моральними орієнтирами для захисника правопорядку варто визначити: совість, професійний обов'язок, честь (яка проявляється через сукупність таких якостей, як заслужена репутація, добре ім'я, особистий авторитет, вірність службовому обов'язку, даному слову та прийнятим моральним зобов'язанням) та гідність (яка є єдністю морального духу та високих моральних якостей, їх формування та підтримки як у собі, так і в інших). З цього випливає, що категорія гідність є найвищою ланкою моральності посадових осіб правоохоронних органів, оскільки вона охоплює всі необхідні для цієї професії моральні чесноти та якості. Гідність одночасно означає придатність до професії, відповідність своєму призначенню як сукупність моральних, світоглядних та професійних якостей: гуманізму, законності, об'єктивності, неупередженості, справедливості, лояльності, вірності державі та толерантності.

Окремим важливим аспектом є правові позиції Європейського співтовариства щодо аморального поведіння з людиною працівниками правоохоронних органів. Так, ще у другій половині липня 2020 року Комітет експертів ООН проти катувань (далі - Комітет) висловив стурбованість з приводу повідомлень про застосування катувань та фактів жорстокого поведіння з затриманими, а також піднімалось питання про жорстокість посадових осіб правоохоронних органів та значне збільшення смертності і самогубств у місцях позбавлення волі протягом останнього року [1]. Стурбованість експертів викликав також стан здоров'я ув'язнених, і вони підкреслили, що погіршення здоров'я під час перебування у в'язниці може розглядатися як акт жорстокого поведіння з людиною. Окрім того, Комітет висловив занепокоєння тим, що не всі елементи такого злочину як «катування», передбаченого у статті 1 Конвенції внесені у Кримінальний кодекс України, зокрема: переслідування відповідно до статті 127 Кримінального кодексу України за акти катування, заподіяні державною посадовою особою, або іншою особою, яка діє в офіційній якості, або з її підбурювання, з її відома або мовчазної згоди, та елемент дискримінації, який може створювати лазівки для безкарності [2, с.4].

Україна, як правова та демократична держава, основною метою якої має бути безпека та захист прав і свобод людини, ратифікувала 17 липня 1997 року Конвенцію про захист прав людини та основних свобод та зобов'язалась дотримуватись її положень, а отже повинна привести внутрішнє законодавство

у відповідність до положень Конвенції [3], [4], [5]. Втім аналіз рішень Європейського суду з прав людини свідчить, що переважною більшістю проблем, що стали причиною порушень Україною прав людини гарантованих Конвенцією [4], є жорстоке поводження з людиною в органах досудового розслідування. Дослідження винесених Судом рішень проти України дають змогу також стверджувати, що існують деякі невідповідності національного законодавства щодо сприймання суті та змісту аморального, жорстокого поводження з людиною в правоохоронних органах. Питання аморального поводження з людиною висвітлюється в щорічних доповідях Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини [6], у доповідях представників неурядових організацій (Харківська правозахисна група та Українська гельсінська спілка з прав людини [7], [8]), а також в рішеннях Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) [9].

Аморальним відповідно до ст. 3 Конвенції у будь-якому випадку визнається катування або нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження з особою або її покарання; утримання особи під вартою в поліції та ізоляторах тимчасового тримання без надання такій особі права на отримання інформації щодо неї та права на знати свої права; порушення права на доступ до незалежного лікаря, власного адвоката і право на інформування родича або особи за її вибором (стт. 2, 12, 13 та 16) [10].

Аналіз рішень ЄСПЛ надає підстави стверджувати, що переважною більшістю порушень Україною прав людини, гарантованих Конвенцією є жорстоке поводження з людиною у місцях досудового утримання осіб під вартою. Це також відмітив і Голова ЄСПЛ, уточнивши, що проти України «численними є заяви щодо катувань у правоохоронних органах та порушення під час проведення розслідувань за статтями 2 та 3 Конвенції» **[Помилка! Закладку не визначено.]**. Окрім того, Голова ЄСПЛ нагадав, що у рішенні у справі «Кучеренко проти України» [11] ЄСПЛ закликав українську владу розробити стратегію зміни внутрішнього законодавства про досудове утримання особи під вартою, враховуючи велику кількість рішень проти України, у яких визнається порушення ст. 5 Конвенції [4, с. 17]. Разом з цим, опитування адвокатів (що практикуються на наданні правової допомоги в кримінальних справах) вказує на те, що дуже часто відбувається незаконне застосування сили до людини поліцією, відбувається фальсифікація часу затримання людини, перешкоджання інформування адвоката, вчинення тиску на людину з метою відмови її від послуг адвоката та здійснення тиску на самого адвоката. Така негативна тенденція, що сформувалась ще минулого століття, суперечить вимогам цивілізованого суспільства. На сьогодні наслідки синдрому «злодія в законі» призводять до зневіри в чесність та неупередженість посадових осіб

органів досудового розслідування та прокуратури, а також в прозорість судових рішень національних судів.

Практика ЄСПЛ вказує на непоодинокі рішення проти України, в яких постраждала особа зазнала тяжких тілесних ушкоджень в ході затримання працівниками поліції. Наприклад, у справі «Чижов проти України» [12] за завдання тілесних ушкоджень у момент затримання ЄСПЛ, визнавши порушення п. 1 ст. 6 та ст. 13 Конвенції [4], а у справі «Вергельський проти України» можна простежити цілу низку порушень закону працівниками досудового розслідування: неперевірка факту вимушеної самообмови; тортури та побиття під час утримання під вартою; застосування методів фізичного та морального впливу на заявника з метою визнати його винним у скоєнні злочину, а також безпідставне затримання [13].

Дослідження справ ЄСПЛ щодо аморального поведження з людиною надає підстави стверджувати, що такі дії як катування, нелюдське або таке, що принижує гідність, поведження з людиною, неналежне утримання під вартою людини, порушення права на адвоката та порушення права на медичну допомогу, незаконне застосування сили, застосування методів фізичного та морального впливу на людину, дискримінація та расизм у діях правоохоронців, незаконне затримання та утримання під вартою Європейський суд засуджує та визнає грубим моральним порушенням (Таблиця 1)

Аспект аморального поведження	Справа	Основні висновки ЄСПЛ
Катування, нелюдське або таке, що принижує гідність, поведження	Справа <i>Ireland v. the United Kingdom</i> (1978) [14]	Використання «п'яти методів допиту» (позування, накриття голови, шумове вплив, позбавлення сну, обмеження їжі та води) визнано нелюдським поведженням, але не катуванням.
	Справа <i>Selmouni v. France</i> (1999) [15]	Фізичне насильство під час допиту (удари, погрози, приниження) визнано катуванням.
	Справа <i>Gäfgen v. Germany</i> (2010) [16]	Погроза застосування насильства для отримання інформації визнано порушенням заборони катування, навіть якщо реальне насильство не застосовувалося.
Неналежне утримання під вартою	Справа «Mandic and Jovic v. Slovenia» [17]; Справа «J.M.V. та інші v. France» [18];	Утримання у переповнених камерах, антисанітарних умовах, без належного медичного обслуговування, перенаселення в камері без належної

Аспект аморального поведіння	Справа	Основні висновки ЄСПЛ
	Справи: «Petrescu v. Portugal» [19]; «Radulescu v. Romania» [20]; «Bădilă v. Romania»[21]	вентиляції повітря визнано нелюдським поведінням; відсутність приватності, вентиляції та гігієнічних умов
	Справа «Salakhov and Islyamova v. Ukraine» [22]; Справа «Paladi v. Moldova» [23]; Справа «Becciev, Ciorap, Paladi group v. Moldova» [24]	Відсутність своєчасної та адекватної медичної допомоги; Недостатнє медичне обслуговування та ігнорування стану здоров'я порушують статтю 3 Конвенції; відсутність адекватної медичної допомоги.
Порушення права на адвоката	Справа «Salduz v. Turkey» (2008) [25]	Відмова у доступі до адвоката під час допиту визнано порушенням права на справедливий суд (стаття 6 Конвенції).
	Справа «Ibrahim and Others v. the United Kingdom» (2016) [26]	Обмеження доступу до адвоката у виняткових обставинах може бути виправданим, але лише за наявності вагомих причин.
Порушення права на медичну допомогу	Справа «McGlinchey v. the United Kingdom» (2003) [27]	Ненадання належної медичної допомоги особі під вартою, що призвело до смерті, визнано порушенням статті 3.
	Справа «Kudla v. Poland» (2000) [28]	Тривале утримання у нелюдських умовах без належного медичного обслуговування визнано порушенням статті 3.
Незаконне застосування сили	Справа «Ribitsch v. Austria» (1995) [29]	Застосування сили поліцією під час затримання, яке не було обґрунтованим, визнано порушенням статті 3.
	Справа «Bouyid v. Belgium» (2015) [30]; Справа «El-Asmar проти Данії» (2023) [31]	Навіть єдиний удар поліцейського по особі, яка не чинила опору, визнано порушенням статті 3; Обприскування людини без попередження перцевим газом у камері спостереження, незважаючи на спокійну поведінку затриманого.
Застосування методів фізичного та морального впливу	Справа «Tomasi v. France» (1992) [32]	Фізичне насильство під час допиту (удари, погрози) визнано порушенням статті 3.
	Справа «Cestaro v. Italy» (2015) [33]	Жорстоке поведіння з демонстрантами під час поліцейського рейду визнано порушенням статті 3.

Аспект аморального поведіння	Справа	Основні висновки ЄСПЛ
Дискримінація та расизм у діях правоохоронців	Справа « <i>Nachova and Others v. Bulgaria</i> » (2005) [34]	Застосування смертельної сили до представників ромської меншини визнано порушенням статті 2 (право на життя) та статті 14 (заборона дискримінації).
	Справа « <i>B.S. v. Spain</i> » (2012) [35]	Расистські висловлювання поліцейських під час затримання визнано порушенням статті 3.
Незаконне затримання та утримання під вартою	Справа « <i>Ocalan v. Turkey</i> » (2005) [36]	Тривале незаконне утримання під вартою без належного правового підґрунтя визнано порушенням статті 5 (право на свободу та особисту недоторканність).
	Справа « <i>El-Masri v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia</i> » (2012) [37]	Незаконне затримання, тортури та видача до третьої країни визнано порушенням статей 3, 5 та 8.
Безпідставне застосування спеціальних засобів, зокрема кайданків, поліцією.	Справа «Охріменко проти України» (2009) [38]; Справа « <i>Sabanі проти Бельгії</i> » (2022) [39]	Безпідставне приковування кайданками до ліжка в лікарні однією рукою вдень та обома вночі становить нелюдське та принизливе поведіння, порушуючи статтю 3 Конвенції.

Таблиця 1 складена авторкою на основі зазначених у ній джерел.

Ці та інші рішення ЄСПЛ підкреслюють важливість дотримання прав людини правоохоронними органами та вимагають встановлення чітких стандартів для їх діяльності. Слід зазначити, що важливими аспектами є те, що ЄСПЛ визнає катуванням не лише фізичне насильство, але й психологічний тиск, погрози та приниження гідності. Що стосується забезпечення належних умов утримання людини під вартою, то ЄСПЛ визнає морально-недопустимими такі критерії як антисанітарія, переповнені камери, відсутність медичної допомоги (визнаються порушенням ст. 3 Конвенції [4]).

Окрім того будь-яке застосування сили, яке не є обґрунтованим і пропорційним, визнається порушенням. К прикладу, у справі «Мельник проти України» [40] ЄСПЛ роз'яснює, що погане поведіння має відповідати мінімальному рівню суворості в рамках ст. 3 Конвенції [4]. Оцінка цього мінімуму є відносною і залежить від усіх обставин справи, таких як: тривалість лікування, фізичний та психічний вплив та, у деяких випадках, стать, вік та стан здоров'я жертви. З цього положення можна дійти висновку, що в більшості порушених проти справ України містяться ознаки принижуючого людську

гідність поведження: «Луценко проти України» [41], «Яременко проти України» [42], «Кобець проти України» [43], «Полторацький, Кузнецов, Назаренко, Данкевич, Алієв і Хохлич проти України» [44], «Яковенко проти України» [45], «Охріменко проти України» [46], «Вергельський проти України» [13], «Кац та інші проти України» [47] тощо.

Слід зазначити, що Європейський суд з прав людини визначає «мінімальний рівень жорстокості» — поріг, після якого поведження з людиною визнається таким, що порушує статтю 3 Європейської конвенції з прав людини (заборона катування, нелюдського або принизливого поведження або покарань). Приналежно, ЄСПЛ у своїх рішеннях неодноразово зазначав, що погане та аморальне поведження з особою підпадає під дію ст. 3 Конвенції [4] лише в разі, якщо досягнуто «мінімального рівня жорстокості». Оцінка такого рівня є відносною, вона залежить від усіх обставин справи, таких як тривалість поведження з людиною, його фізичні та психологічні наслідки, а в деяких випадках враховуються стать, вік і стан здоров'я потерпілого. Так, ЄСПЛ вважає, що «мінімальний рівень жорстокості» був досягнутий у контексті: віку особи, її стану здоров'я, тривалість аморального поведження, фізичні або психічні наслідки такого поведження. Наприклад, те, що для здорової дорослої людини є «припустимим», для дитини чи хворого може вже вважатися жорстоким поведженням. А також, хоча коротке, але принизливе поведження у справі «Smith and Grady v. the UK» [48] щодо принизливих зауважень щодо сексуальної орієнтації, хоч і без фізичного насильства порушили ст. 3 Конвенції [**Помилка! Закладку не визначено.**]. Тобто, такі аморальні дії психологічний тиск, знущання, погрози, образи — усе це може бути нелюдським або принизливим поведженням навіть без застосування фізичної сили.

«Мінімального рівня жорстокості» також було досягнуто при використанні сили поліцейськими без потреби або непропорційно — наприклад, у справі «Bouyid v. Belgium» [49] — навіть один ляпас від поліцейського неповнолітньому визнано порушенням ст. 3 Конвенції, оскільки його було завдано у ситуації, де насильство не було виправдане. Так само, навіть без умислу принизити чи покарати людину дії поліції можуть порушити статтю 3 Конвенції, якщо в результаті людина зазнає приниження або страждання (наприклад, справа «Охріменко проти України» [**Помилка! Закладку не визначено.**]). У справі «Охріменко проти України» [46] ЄСПЛ пояснює, що мета «мінімального рівня жорстокості» є чинником, який слід урахувати, з'ясовуючи, зокрема, чи був намір принизити або образити потерпілого. Однак навіть відсутність такої мети не може неминуче приводити до висновку про те, що порушення ст. 3 Конвенції не було [**Помилка! Закладку не визначено.**].

Слід зазначити, що ЄСПЛ визнає перевищенням «мінімального рівня жорстокості» навіть у випадку «законного» насильства, у випадках коли воно може бути несумісним з сучасним розумінням гідності, тобто тілесне покарання,

навіть санкціоноване законом, якщо це принижує гідність. (наприклад, у справі «Tyner v. the United Kingdom» [50] 15-річного хлопця офіційно покарали ударами палицею в присутності сторонніх осіб, що було визнано ЄСПЛ порушенням ст. 3 Конвенції [**Помилка! Закладку не визначено.**]).

З огляду на це твердження можна дійти висновку, що мінімального рівня жорстокості буде досягнуто в більшості кримінальних справ, що було подано на розгляд ЄСПЛ. До того ж, аналіз справ, порушених проти України, показав, що ознаки принижуючого людську гідність поводження містяться майже в кожній з них.

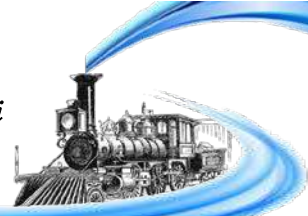
Висновки. Отже, етичні вимоги до представників правоохоронних органів України є важливим кроком у забезпеченні професійної доброчесності та довіри громадян до державних інституцій. Однак вони мають низку недоліків, зокрема узагальненість, недостатню конкретність та відсутність механізмів реалізації. Для підвищення ефективності цих вимог вбачається необхідним: деталізувати їх, надавши конкретні приклади та інструкції; впровадити навчання поліцейських етичним стандартам; впроваджувати нагляд за відео фіксацією поліцейських та спеціальні процедури при застосуванні сили; розробити механізми оцінки та контролю дотримання етичних норм; врахувати сучасні виклики «мінімального рівня жорстокості» та зробити акцент на побудові довіри між правоохоронцями та громадськістю; забезпечити підтримку психологічного стану працівників для запобігання порушенням етики через стрес або вигорання.

Література:

1. United Nations. Digital Library. Ukraine - CAT/C/UKR/CO/7 [Електронний ресурс]. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3874732> (дата звернення: 23.04.2025).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 23.04.2025).
3. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року: Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text> (дата звернення: 23.04.2025).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. URL: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ukr.pdf (дата звернення: 23.04.2025).
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 23.04.2025).
6. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Щорічні доповіді про стан дотримання прав і свобод людини в Україні [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/zvitnist/shchorichni-zviti> (дата звернення: 23.04.2025).
7. Харківська правозахисна група. Доповіді та моніторинги з прав людини [Електронний ресурс]. URL: <https://khp.org.ua/publications> (дата звернення: 23.04.2025).
8. Українська Гельсінська спілка з прав людини. Аналітичні доповіді [Електронний ресурс]. URL: <https://helsinki.org.ua/publications/> (дата звернення: 23.04.2025).

9. Європейський суд з прав людини. База рішень HUDOC [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/> (дата звернення: 23.04.2025).
10. Кримінальний процесуальний кодекс України: статті 2, 12, 13, 16 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 23.04.2025).
11. Європейський суд з прав людини. Справа "Кучеренко проти України" (заява № 2570/04) [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%222570/04%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%7D> (дата звернення: 23.04.2025).
12. Європейський суд з прав людини. Справа «Чижов проти України» (заява № 6962/02) [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-125587> (дата звернення: 23.04.2025).
13. Вергельський проти України: рішення ЄСПЛ від 12.03.2009, справа № 19312/06 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-204040> (дата звернення: 23.04.2025).
14. Ireland v. the United Kingdom: рішення ЄСПЛ від 18.01.1978, справа № 5310/71 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-181585> (дата звернення: 23.04.2025).
15. Selmouni v. France: рішення ЄСПЛ від 28.07.1999, справа № 25803/94 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58287> (дата звернення: 23.04.2025).
16. Gäfgen v. Germany: рішення ЄСПЛ від 01.06.2010, справа № 22978/05 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-80332> (дата звернення: 23.04.2025).
17. Mandić and Jović v. Slovenia: рішення ЄСПЛ від 20.10.2020, справи № 5774/10 та 5985/10 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-107139> (дата звернення: 23.04.2025).
18. J.M.B. and Others v. France: рішення ЄСПЛ від 30.01.2020, справи № 9671/15 та ін. [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-12702> (дата звернення: 23.04.2025).
19. Petrescu v. Portugal: рішення ЄСПЛ від 30.04.2019, справа № 23168/15 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-198717> (дата звернення: 23.04.2025).
20. Radulescu v. Romania: рішення ЄСПЛ від 02.04.2013, справа № 21988/04 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-231313> (дата звернення: 23.04.2025).
21. Bădilă v. Romania: рішення ЄСПЛ від 10.03.2020, справа № 31725/04 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-104501> (дата звернення: 23.04.2025).
22. Salakhov and Islyamova v. Ukraine: рішення ЄСПЛ від 14.03.2013, справа № 28005/08 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-111798> (дата звернення: 23.04.2025).
23. Paladi v. Moldova: рішення ЄСПЛ від 10.03.2009, справа № 39806/05 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-2563> (дата звернення: 23.04.2025).
24. Becciev and Others v. Moldova: рішення ЄСПЛ від 04.10.2005, справа № 9190/03 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-68826> (дата звернення: 23.04.2025).
25. Salduz v. Turkey: рішення ЄСПЛ від 27.11.2008, справа № 36391/02 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-73406> (дата звернення: 23.04.2025).
26. Ibrahim and Others v. the United Kingdom: рішення ЄСПЛ від 13.09.2016, справи № 50541/08 та ін. [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-10310> (дата звернення: 23.04.2025).
27. McGlinchey and Others v. the United Kingdom: рішення ЄСПЛ від 29.04.2003, справа № 50390/99 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-22510> (дата звернення: 23.04.2025).
28. Kudła v. Poland: рішення ЄСПЛ від 26.10.2000, справа № 30210/96 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-4206> (дата звернення: 23.04.2025).

29. Ribitsch v. Austria: рішення ЄСПЛ від 04.12.1995, справа № 18896/91 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-1702> (дата звернення: 23.04.2025).
30. Bouyid v. Belgium: рішення ЄСПЛ від 28.09.2015, справа № 23380/09 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-9227> (дата звернення: 23.04.2025).
31. El-Asmar v. Denmark: рішення ЄСПЛ від 12.01.2023, справа № 34644/18 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-211830> (дата звернення: 23.04.2025).
32. Tomasi v. France: рішення ЄСПЛ від 27.08.1992, справа № 12850/87 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57796> (дата звернення: 23.04.2025).
33. Cestaro v. Italy: рішення ЄСПЛ від 07.04.2015, справа № 6884/11 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-10650> (дата звернення: 23.04.2025).
34. Nachova and Others v. Bulgaria: рішення ЄСПЛ від 06.07.2005, справи № 43577/98 та 43579/98 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-22256> (дата звернення: 23.04.2025).
35. B.S. v. Spain: рішення ЄСПЛ від 24.07.2012, справа № 47159/08 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-5579> (дата звернення: 23.04.2025).
36. Ocalan v. Turkey: рішення ЄСПЛ від 12.05.2005, справа № 46221/99 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-5562> (дата звернення: 23.04.2025).
37. El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia: рішення ЄСПЛ від 13.12.2012, справа № 39630/09 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-110887> (дата звернення: 23.04.2025).
38. Охріменко проти України: рішення ЄСПЛ від 15.10.2009, справа № 27297/04 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-204129> (дата звернення: 23.04.2025).
39. Sabani v. Belgium: рішення ЄСПЛ від 28.06.2022, справа № 29664/16 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-13594> (дата звернення: 23.04.2025).
40. Мельник проти України: рішення ЄСПЛ від 28.03.2006, справа № 72286/01 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-204126> (дата звернення: 23.04.2025).
41. Луценко проти України: рішення ЄСПЛ від 03.07.2012, справа № 6492/11 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-213654> (дата звернення: 23.04.2025).
42. Яременко проти України: рішення ЄСПЛ від 19.02.2009, справа № 32092/02 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-125996> (дата звернення: 23.04.2025).
43. Кобець проти України: рішення ЄСПЛ від 12.11.2019, справа № 16437/04 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-125982> (дата звернення: 23.04.2025).
44. Полторацький, Кузнецов, Назаренко, Данкевич, Алієв і Хохлич проти України: рішення ЄСПЛ від 12.05.2011, справа № 39042/97 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-125657> (дата звернення: 23.04.2025).
45. Яковенко проти України: рішення ЄСПЛ від 25.10.2007, справа № 15825/06 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-126277> (дата звернення: 23.04.2025).
46. Охріменко проти України: рішення ЄСПЛ від 15.10.2009, справа № 27297/04 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-204129> (дата звернення: 23.04.2025).

47. Кац та інші проти України: рішення ЄСПЛ від 12.01.2006, справа № 10419/03 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-126320> (дата звернення: 23.04.2025).

48. Smith and Grady v. the United Kingdom: рішення ЄСПЛ від 27.09.1999, справи № 33985/96 та 33986/96 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-58408> (дата звернення: 23.04.2025).

49. Bouyid v. Belgium: рішення ЄСПЛ від 28.09.2015, справа № 23380/09 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-157670> (дата звернення: 23.04.2025).

50. Tyrer v. the United Kingdom: рішення ЄСПЛ від 25.04.1978, справа № 5856/72 [Електронний ресурс]. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-57587> (дата звернення: 23.04.2025).

References:

1. United Nations.(2018). Digital Library. Ukraine - CAT/C/UKR/CO/7, Retrieved from:<https://digitallibrary.un.org/record/3874732>

2. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of 05.04.2001 № 2341-III].(2001, April 5). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy vid 17.07.1997 № 475/97-VR 3. pro ratyfikatsiiu Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod 1950 roku [Law of Ukraine of 17.07.1997 No. 475/97-BP 3. on ratification of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950].(1997, July 17). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text> [in Ukrainian].

4. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms].(2021, August 1). Retrieved from: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ukr.pdf [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy vid 23.02.2006 № 3477-IV 5. pro vykonannia rishen ta zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny [Law of Ukraine of 23.02.2006 No. 3477-IV 5. on the execution of judgements and application of the case law of the European Court of Human Rights].(2006, February 23). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> [in Ukrainian].

6. Uповnovazhenyi Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny.(n.d.) Shchorichni dopovidi pro stan dotrymanna prav i svobod liudyny v Ukraini [Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights. (n.d.) Annual reports on the state of observance of human rights and freedoms in Ukraine.]. Retrieved from: <https://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/zvitnist/shchorichni-zviti> [in Ukrainian].

7. Kharkivska pravozakhysna hrupa. Dopovidi ta monitorynhy z prav liudyny [Kharkiv Human Rights Protection Group. Human rights reports and monitoring].(n.d). Retrieved from: <https://khp.org.ua/publications> [in Ukrainian].

8. Ukrainska Helsinska spilka z prav liudyny. Analychni dopovidi [Ukrainian Helsinki Human Rights Union. Analytical reports].(n.d). Retrieved from: <https://helsinki.org.ua/publications/> [in Ukrainian].

9. European Court of Human Rights. HUDOC judgement database.(n.d). Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/>

10. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: statti 2, 12, 13, 16 [Criminal Procedure Code of Ukraine: Articles 2, 12, 13, 16].(2024, December 26). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].

11. European Court of Human Rights. Case of Kucherenko v. Ukraine (application no. 2570/04).(2007,September 6). Retrieved from: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:\[%222570/04%22\],\[%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22fulltext%22:[%222570/04%22],[%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]})
12. European Court of Human Rights. The case of Chyzhov v. Ukraine (application no. 6962/02).(2005,May 17). Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-125587>
13. European Court of Human Rights. Vergelskyi v. Ukraine: (2009,March 12) case no. 19312/06. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-204040>
14. European Court of Human Rights. Ireland v. the United Kingdom.(1978,January 18). case no. 5310/71. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-181585>
15. European Court of Human Rights.Selmouni v. France.(1999,July 28). case no. 25803/94. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58287>
16. European Court of Human Rights. Gäfgen v. Germany.(2010,June 1). case no. 22978/05. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-80332>
17. European Court of Human Rights.Mandic and Jovic v. Slovenia.(2020,October 20). cases No. 5774/10 and 5985/10. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-107139>
18. European Court of Human Rights. J.M.B. and Others v. France.(2020,January 30) case No. 9671/15 and others. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-12702>
19. European Court of Human Rights. Petrescu v. Portugal.(2019,April 30) case no. 23168/15. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-198717>
20. European Court of Human Rights. Radulescu v. Romania.(2013,April 2).case no. 21988/04. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-231313>
21. European Court of Human Rights. Bădilă v. Romania.(2020,March 10).case no. 31725/04. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-104501>
- 22.European Court of Human Rights. Salakhov and Islyamova v. Ukraine.(2013,March 14). application no. 28005/08. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-111798>
23. European Court of Human Rights. Paladi v. Moldova.(2009,March 10). case no. 39806/05. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-2563>
24. European Court of Human Rights.Becciev and Others v. Moldova.(2005,October 4). case no. 9190/03 Retrieved from: : <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-68826>
25. European Court of Human Rights. Salduz v. Turkey.(2008,November 27). Case no. 36391/02. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-73406>
- 26.European Court of Human Rights. Ibrahim and Others v. the United Kingdom.(2016, September 13). case no. 50541/08 and others. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-10310>
- 27.European Court of Human Rights.McGlinchey and Others v. the United Kingdom. (2003,April 29). case no. 50390/99. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-22510>
28. European Court of Human Rights. Kudła v. Poland.(2000,October 26). case no. 30210/96. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-4206>
29. European Court of Human Rights. Ribitsch v. Austria.(1995,December 4). case no. 18896/91. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-1702>
30. European Court of Human Rights. Bouyid v. Belgium.(2015,September 28). case no. 23380/09. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-9227>
31. European Court of Human Rights. El-Asmar v. Denmark.(2023,January 12). case No. 34644/18. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-211830>

32. European Court of Human Rights. *Tomasi v. France.*(1992, August 27). case no. 12850/87. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57796>
33. European Court of Human Rights. *Cestaro v. Italy.*(2015, April 7). case no. 6884/11. . Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-10650>
34. European Court of Human Rights. *Nachova and Others v. Bulgaria.*(2005, July 6). cases no. 43577/98 and 43579/98. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-22256>
35. European Court of Human Rights. *B.S. v. Spain.*(2012, July 24). case no. 47159/08. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-5579>
36. European Court of Human Rights. *Ocalan v. Turkey.*(2005, May 12). case no. 46221/99. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-5562>
37. European Court of Human Rights. *El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia.*(2012, December 13). case no. 39630/09. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-110887>
38. European Court of Human Rights. *Okhrimenko v. Ukraine.*(2009, October 15). case no. 27297/04. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=001-204129>
39. European Court of Human Rights. *Sabani v. Belgium.*(2022, June 28). case no. 29664/16. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/uk?i=002-13594>
40. European Court of Human Rights. *Melnyk v. Ukraine.*(2006, March 28). case no. 72286/01. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-204126>
41. European Court of Human Rights. *Lutsenko v. Ukraine.*(2012, July 3). case no. 6492/11. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-213654>
42. European Court of Human Rights. *Yaremenko v. Ukraine.*(2009, February 19). case no. 32092/02. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-125996>
43. European Court of Human Rights. *Kobets v. Ukraine.*(2019, November 12). case no. 16437/04. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-125982>
44. European Court of Human Rights. *Poltoratskyi, Kuznetsov, Nazarenko, Dankevych, Aliyev and Khokhlych v. Ukraine.* (2011, May 12). case no. 39042/97. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-125657>
45. European Court of Human Rights. *Yakovenko v. Ukraine.*(2007, October 25). case no. 15825/06. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-126277>
46. European Court of Human Rights. *Okhrimenko v. Ukraine.*(2009, October 15). case no. 27297/04. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-204129>
47. European Court of Human Rights. *Katz and others v. Ukraine.*(2006, January 12). case no. 10419/03. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-126320>
48. European Court of Human Rights. *Smith and Grady v. the United Kingdom.* (1999, September 27). cases no. 33985/96 and 33986/96. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-58408>
49. European Court of Human Rights. *Bouyid v. Belgium.*(2015, September 28). case no. 23380/09. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-157670>
50. European Court of Human Rights. *Tyrer v. the United Kingdom.*(1978, April 25). case no. 5856/72. Retrieved from: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-57587>